

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

СЕРИКОВ СЕРГІЙ СЕРГІЙОВИЧ

УДК 342.9 (477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ПІДТРИМКИ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2024

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, доцент

Боровик Андрій Володимирович,

Науково-дослідний інститут публічного права,
віцепрезидент з наукової роботи

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, старший дослідник

Шкарупа Костянтин Вікторович,

Бюро економічної безпеки України,

старший оперуповноважений в особливо важливих справах
Департаменту організаційного забезпечення діяльності

доктор юридичних наук, професор

Бараненко Дмитро Володимирович,

Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова,
завідувач кафедри теорії та історії держави і права

Захист відбудеться «22» жовтня 2024 року об 11⁰⁰ год на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

Автореферат розісланий «19» вересня 2024 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ксенія КУРКОВА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. У сучасних умовах підприємницька діяльність є однією з ключових передумов розвитку будь-якої країни з ринковою економікою, зокрема й України. Підприємництво є одним з основних джерел створення нових робочих місць, адже саме малий та середній бізнес найчастіше стає першим роботодавцем для молоді та людей, які втратили роботу. Це допомагає зменшити рівень безробіття та підвищити добробут населення. Крім того, підприємництво є важливим чинником економічного зростання, оскільки нові підприємства створюють сучасні, прогресивні продукти й послуги, які задовольняють потреби споживачів і сприяють розвитку конкуренції. Це, своєю чергою, стимулює інновації, підвищує ефективність виробництва та сприяє загальному економічному розвитку. Саме завдяки створенню нових підприємств у регіонах розвивається інфраструктура, з'являються нові можливості для місцевого населення.

З огляду на зазначене вище, для сучасної України вкрай важливим є створення ефективного адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності. Такий механізм забезпечує стабільне та передбачуване законодавче поле для ведення бізнесу. Це означає, що підприємці можуть планувати власну діяльність на довгострокову перспективу, не побоюючись постійних змін правил гри, а також мінливої економічної, політичної, соціальної ситуації, обумовленої веденням повномасштабної війни. Крім того, ефективний механізм підтримки підприємництва сприяє зменшенню адміністративного тиску на бізнес.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Окремі проблемні питання, присвячені підтримці підприємницької діяльності в Україні, у своїх наукових працях розглядали: Л. В. Антонова, О. Л. Ануфрієва, О. Є. Бавико, Д. В. Бараненко, Д. О. Беззубов, А. В. Боровик, М. О. Бухер, Д. С. Букреєва, Ю. В. Гаруст, Є. А. Гетьман, І. Б. Гобир, К. В. Денисенко, О. В. Джафарова, А. А. Жигір, М. Г. Ісаков, О. Ф. Кобзар, Х. Ю. Кульгавець, О. Є. Кузьмін, В. І. Курило, Г. М. Лагоцька, М. А. Лендел, Л. І. Луценко-Миськів, А. А. Манжула, В. В. Міца, М. І. Мельник, Т. Г. Пальчевська, О. О. Романовський, А. А. Русецький, Є. Ю. Соболь, Л. В. Хомко, А. Г. Чубенко, Р. В. Шаповал, С. О. Шатрава, М. В. Шиленко, К. В. Шкарупа, Р. І. Шоля та багато інших. Водночас, попри значний теоретичний доробок, у науковій літературі недостатньо опрацьованим є питання адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні.

Таким чином, наявність низки теоретичних і практичних проблем, пов'язаних з підтримкою підприємницької діяльності в Україні, а також відсутність комплексних теоретичних досліджень з цієї проблематики обумовлюють актуальність та своєчасність наукового дослідження, присвяченого з'ясуванню сутності й особливостей адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація узгоджується з положеннями Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової

трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 року № 821-р; Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, схваленої постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб спираючись на аналіз наукових поглядів учених, норм чинного законодавства та практики його реалізації, з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні, на основі чого розробити науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративного законодавства, норми якого спрямовані на забезпечення функціонування та реалізацію відповідного механізму.

Для досягнення зазначеної мети в процесі дослідження необхідно вирішити такі *завдання*:

- удосконалити визначення поняття підприємницької діяльності та розкрити його значення для соціально-економічного розвитку країни;
- з'ясувати сутність і роль підтримки підприємницької діяльності в сучасних умовах;
- схарактеризувати правові засади підтримки підприємницької діяльності в Україні та встановити місце серед них норм адміністративної галузі права;
- визначити поняття та структуру адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні;
- окреслити систему суб'єктів забезпечення підтримки підприємницької діяльності в Україні та розкрити особливості їх правового статусу;
- виділити гарантії підтримки підприємницької діяльності в Україні;
- встановити адміністративно-правові форми й методи підтримки підприємницької діяльності в Україні;
- узагальнити зарубіжний досвід підтримки підприємницької діяльності та опрацювати можливості його адаптації до українських реалій;
- запропонувати шляхи вдосконалення організаційних і правових засад підтримки підприємницької діяльності в Україні.

Об'єктом дослідження є правові відносини, які виникають у процесі реалізації заходів підтримки підприємницької діяльності в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правовий механізм підтримки підприємницької діяльності в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційної роботи є сукупність загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, використання яких у сукупності дозволило визначити сутність, зміст та особливості адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні. Так, *логіко-семантичний* та *аналітичний* методи використано з метою визначення поняття та розкриття значення підприємницької діяльності для

соціально-економічного розвитку країни (підрозділ 1.1), з'ясування сутності та ролі підтримки підприємницької діяльності в сучасних умовах (підрозділ 1.2), а також тлумачення поняття та визначення структури адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні (підрозділ 2.1). У межах характеристики правових засад підтримки підприємницької діяльності в Україні та встановлення місця серед них норм адміністративної галузі права (підрозділ 1.3) було використано метод *документального аналізу*. *Структурно-логічний* та *системно-функціональний* методи дали змогу окреслити систему суб'єктів забезпечення підтримки підприємницької діяльності в Україні та висвітлити особливості їх правового статусу (підрозділ 2.2), встановити гарантії підтримки підприємницької діяльності в Україні (підрозділ 2.3), а також адміністративно-правові форми та методи підтримки підприємницької діяльності в Україні (підрозділ 2.4). З метою узагальнення зарубіжного досвіду підтримки підприємницької діяльності й опрацювання можливостей його адаптації до українських реалій (підрозділ 3.1) використано *порівняльно-правовий* метод. Методи *моделювання* та *прогнозування* застосовано з метою з'ясування шляхів удосконалення організаційних і правових засад підтримки підприємницької діяльності в Україні (підрозділ 3.2).

Науково-теоретичне підґрунтя дослідження становлять праці фахівців у галузі адміністративного та фінансового права. Крім того, було використано напрацювання дослідників з інших галузевих дисциплін, зокрема теорії держави та права, теорії управління, соціології, філософії, психології тощо.

Нормативно-правову основу дослідження становлять Конституція України, а також низка законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, норми яких спрямовані на регулювання адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні.

Інформаційною та емпіричною базою дисертаційної роботи є періодичні видання, статистичні матеріали тощо.

Наукова новизна отриманих результатів визначена тим, що дисертаційне дослідження є однією з перших спроб після початку повномасштабного вторгнення комплексно, на монографічному рівні з'ясувати сутність, зміст та особливості адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні, на основі чого розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративного законодавства в цій сфері. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

вперше:

– виокремлено спеціальні функції, які відображають особливий вплив підприємницької діяльності на соціально-економічний розвиток країни: 1) особистісна функція, яка передбачає, що підприємництво – це не лише засіб досягнення матеріального добробуту, вона також слугує інструментом самореалізації, самоствердження та внеску в розвиток суспільства; 2) творча, відповідно до якої ця діяльність сприяє породженню нових ідей, продуктів, послуг і способів ведення бізнесу, впровадженню інновацій у виробництві тощо, що своєю

чергою є рушійною силою для розвитку ринку; 3) збалансоване використання ресурсів, зокрема людських, фінансових, матеріально-технічних тощо;

– запропоновано закони та прийняті на їх основі підзаконні нормативно-правові акти, норми яких спрямовані на регулювання підтримки підприємницької діяльності, поділити на три групи: 1) нормативно-правові акти, які закріплюють правові засади підтримки підприємницької діяльності, що реалізується державою на постійній основі, безвідносно до конкретного виду підприємницької діяльності; 2) нормативно-правові акти, що окреслюють систему заходів підтримки щодо окремих видів підприємництва, зокрема: за обсягом (середнє та мале); за участю іноземних інвесторів; за певними сферами підприємництва (наприклад, аграрна); 3) нормативно-правові акти, які діють протягом певного періоду часу, зокрема під час дії правового режиму воєнного стану;

– обґрунтовано авторський підхід до класифікації адміністративно-правових форм підтримки підприємницької діяльності в Україні, які запропоновано поділити на три групи: 1) нормативно-правові (нормотворчість, правозастосування, правореалізація, укладання адміністративних договорів; видання індивідуальних нормативних актів); 2) організаційно-управлінські (надання консультацій; прийняття управлінських рішень; взаємодія та координація спеціально уповноважених суб'єктів); 3) економічні (надання податкових пільг, видача пільгових кредитів; надання грантів тощо);

удосконалено:

– обґрунтування наукової думки про те, що метою державної підтримки підприємницької діяльності є: по-перше, створення сприятливих умов для розвитку підприємницької діяльності, які нівелюють або зменшують роль негативних факторів, що мають вплив на неї; по-друге, спрямування підприємництва на досягнення публічних соціально та економічно значущих для країни інтересів;

– визначення поняття підприємницької діяльності, яким запропоновано вважати ініціативну, самостійну, здійснювану на власний ризик діяльність зареєстрованих у встановленому порядку суб'єктів, які на основі чинного законодавства провадять незаборонену господарську діяльність, що спрямована на отримання прибутку та реалізація якої має соціально-економічні наслідки для держави й суспільства;

– класифікацію гарантій підтримки підприємницької діяльності в Україні, які запропоновано поділити на дві групи з урахуванням таких критеріїв: 1) за часом реалізації – загальні та спеціальні; 2) за сферою застосування – нормативні, інституційні, фінансові, правозахисні;

дістало подальшого розвитку:

– теоретичний підхід щодо узагальнення переліку ключових елементів адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні, до яких запропоновано віднести: адміністративно-правові норми; нормативно-правовий акт; адміністративні правовідносини; юридичні факти; адміністративні процедури; інструменти підтримки;

– теза про те, що система суб'єктів забезпечення підтримки підприємницької діяльності в Україні характеризується такими ознаками: по-перше, становить

структуру різних за обсягом компетенції органів публічної влади та громадських об'єднань; по-друге, об'єднуючим фактором для цієї структури є те, що їх дії мають сприяти виникненню нових суб'єктів підприємницької діяльності або розвитку наявних; по-третє, формами такої діяльності є надання різноманітної допомоги, що відповідає правовому статусу конкретного суб'єкта, зокрема правової, фінансової, консультативної, організаційної, інформаційної, правозахисної тощо;

– узагальнення недоліків правових засад підтримки підприємницької діяльності в Україні, які обумовлені: по-перше, військовою агресією з боку російської федерації, яка створила додаткові виклики як безпосередньо до суб'єктів підприємницької діяльності, так і для українського законодавця, який був вимушений оперативно реагувати на нові виклики; по-друге, непослідовністю та хаотичністю дій законодавця щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства, що створює правову нестабільність для бізнесу; по-третє, складністю процедур і надмірною бюрократією в процесі отримання підтримки; по-четверте, високим рівнем корупції; по-п'яте, більшість програм, які були запроваджені для підтримки підприємництва в Україні, зокрема в умовах воєнного стану, не мали чіткої стратегії реалізації; по-шосте, наразі українське законодавство не забезпечує належної підтримки для розвитку інноваційних і високотехнологічних підприємств тощо;

– опрацювання зарубіжного досвіду підтримки підприємницької діяльності, у зв'язку з чим обґрунтовано наукову думку про те, що для України цікавим є підхід Німеччини, який передбачає децентралізацію системи підтримки бізнесу, що реалізується в межах окремих регіонів і дає змогу територіальним органам державної влади самостійно визначати засоби для розвитку підприємництва, а також задовольняти потреби конкретного регіону з огляду на його соціально-економічну ситуацію.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки та пропозиції використовуються та можуть бути використані в:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого наукового опрацювання теоретичних і практичних питань, присвячених характеристиці адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчій діяльності* – для вдосконалення наявних і розроблення нових нормативно-правових актів різної юридичної сили, норми яких спрямовані на забезпечення функціонування адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні;

– *правозастосовній діяльності* – з метою покращення адміністративно-правових форм і методів діяльності суб'єктів, що відповідають за реалізацію заходів підтримки підприємницької діяльності в Україні;

– *освітньому процесі* – під час підготовки підручників, навчальних посібників, а також науково-методичних і лекційних матеріалів з дисциплін «Адміністративне право», «Публічне адміністрування», «Правове регулювання підприємницької діяльності» тощо.

Апробація матеріалів дисертації. Підсумки дослідження проблеми загалом, окремих її аспектів, одержані узагальнення та висновки було оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях «Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення» (м. Київ, 12–13 серпня 2020 р.), «Науково-практичні засади розвитку наукової думки на сучасному етапі державотворення» (м. Київ, 22–23 вересня 2021 р.), «Проблемні питання юридичної науки в контексті реформування правової системи України» (м. Київ, 19–20 жовтня 2022 р.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 217 сторінок. Список використаних джерел містить 191 найменування та розміщений на 22 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дисертаційного дослідження, її зв'язок з науковими програмами, темами, планами, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, його мету й задачі, розкрито наукову новизну отриманих результатів, теоретичне і практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію результатів дослідження.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні засади підтримки підприємницької діяльності в Україні» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Поняття та значення підприємницької діяльності для соціально-економічного розвитку країни»* акцентовано на важливості забезпечення ефективного функціонування та розвитку підприємницької діяльності в Україні.

Здійснено аналіз наукових поглядів учених щодо розуміння поняття «підприємницька діяльність», на основі чого доведено, що більшість авторів у своїх підходах погоджуються із законодавчим баченням ключових ознак підприємництва та відносять до них: ініціативність, постійність (систематичність), ризикованість і спрямованість на отримання прибутку. Причому вчені наголошують, що соціальні й економічні результати підприємництва є супроводжуваними факторами збільшення прибутковості цієї діяльності.

Розкрито загальнотеоретичні підходи до тлумачення категорії «соціально-економічний розвиток», на підставі чого зазначено, що його слід розглядати: по-перше, як комплексний і динамічний процес кількісних та якісних змін у суспільстві, який характеризується зростанням матеріального добробуту населення, поліпшенням якості життя, розвитком соціальної сфери й інститутів, а також підвищенням ефективності економічної системи; по-друге, як особливий взаємозв'язок економічного та соціального стану країни, а також особливості впливу на нього різних чинників.

Зауважено, що під час визначення підприємницької діяльності як фактору соціально-економічного розвитку доцільно характеризувати її як економічну діяльність, що є об'єктом правового регулювання. Вказане поняття доцільно розглядати як ініціативну, самостійну, здійснювану на власний ризик діяльність зареєстрованих у встановленому порядку суб'єктів, що на основі чинного

законодавства провадять незаборонену господарську діяльність, яка спрямована на отримання прибутку та реалізація якої має соціально-економічні наслідки для держави й суспільства.

Констатовано, що значення підприємницької діяльності для соціально-економічного розвитку країни виявляється в таких напрямках: 1) економічному, оскільки підприємництво впливає на: стимулювання конкуренції та протидію монополізму; ініціативне охоплення тих сфер нематеріального та матеріального виробництва, що залишилися поза достатнім забезпеченням з боку органів державної влади й органів місцевого самоврядування; 2) соціальному, адже завдяки підприємницькій діяльності вбачається можливим забезпечити гнучке й оперативне задоволення суспільних потреб у певних товарах, роботах і послугах, а також збільшити загальну кількість зайнятого населення; 3) політичному, у межах якого підприємництво спроможне знизити рівень соціальної напруги, посилити роль середнього класу в прийнятті важливих державних рішень тощо.

У підрозділі 1.2 «Сутність та роль підтримки підприємницької діяльності в сучасних умовах» встановлено, що на сьогодні в Україні сформувалися надзвичайно складні соціальні й економічні умови, які передусім пов'язані з повномасштабним вторгненням держави-агресора, що має негативний вплив, зокрема й на підприємницьку діяльність, а саме: небезпека від обстрілів, особливо на сході та півдні країни; знищення природних ресурсів, неможливість їх використання на значній території країни через бойові дії та окупацію, забруднення довкілля; руйнування енергетичної інфраструктури; суттєве скорочення чоловічого населення, зокрема серед кваліфікованих працівників у цілих галузях підприємництва тощо. Поглиблюються також проблеми, що були наявні до 2022 року, а саме: зростання податкового навантаження, загальна недосконалість податкової системи тощо. Саме тому в реаліях сьогодення підтримка підприємницької діяльності має важливе значення.

Розкрито загальнотеоретичні підходи до розуміння таких категорій, як «підтримка» та «державна підтримка». Акцентовано увагу на тому, що державною підтримкою є активна дія держави, що реалізується в процесі регулюючого впливу. Державна підтримка є частиною більш широкого поняття – «публічна підтримка підприємницької діяльності», що пов'язано зі сферою інтересів, які органи державної влади й органи місцевого самоврядування представляють у цих відносинах.

Обґрунтовано, що метою державної підтримки підприємницької діяльності є: по-перше, створення сприятливих умов для розвитку підприємницької діяльності, які нівелюють або зменшують роль негативних факторів, що мають вплив на неї; по-друге, спрямування підприємництва на досягнення публічних соціально й економічно значущих для країни інтересів. Встановлено, що залежно від конкретного негативного впливу загальна мета виявляється в конкретних завданнях, які передбачають досягнення необхідного результату заходів підтримки. Запропоновано авторський підхід щодо визначення переліку відповідних завдань.

Виокремлено чинники, які розкривають сутність підтримки підприємницької діяльності в сучасних умовах. Зазначено, що роль підтримки з боку держави та органів місцевого самоврядування виявляється не в детальному врегулюванні всіх аспектів підприємницької діяльності, що є властивим для антидемократичних неринкових

систем, а в допомозі, сприянні в реалізації ініціативної та самостійної ризикової підприємницької діяльності з мінімізацією факторів, що впливають чи можуть негативно вплинути на неї.

У підрозділі 1.3 «Правові засади підтримки підприємницької діяльності в Україні та місце серед них норм адміністративної галузі права» констатовано, що ефективна підтримка підприємницької діяльності в Україні є фактично неможливою без належного нормативно-правового регулювання відповідної сфери суспільного життя.

Аргументовано положення, згідно з яким у контексті представленої в роботі проблематики правові засади становлять сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили та галузевої належності, норми яких спрямовані на створення необхідних правових, економічних та організаційно-управлінських умов для підтримки і стабільного розвитку підприємницької діяльності в Україні.

На підставі аналізу положень Основного Закону – Конституції України встановлено, що цей нормативно-правовий акт зобов'язує органи державної влади діяти в межах закону, спрямовує їх діяльність на утвердження та забезпечення прав і свобод громадян, що охоплює й право на провадження підприємницької діяльності.

Наголошено, що закони та прийняті на їх основі підзаконні нормативно-правові акти доцільно розподілити на три групи залежно від специфіки підприємницької діяльності, якій надається підтримка, а саме: 1) нормативно-правові акти, які визначають підтримку, що реалізується державою на постійній основі, безвідносно до конкретного виду підприємницької діяльності; 2) нормативно-правові акти, що окреслюють систему заходів підтримки щодо окремих видів підприємництва, зокрема за обсягом (середнє та мале); за участю іноземних інвесторів; за певними сферами підприємництва (наприклад, аграрна); 3) нормативно-правові акти, що діють протягом певного періоду часу, зокрема воєнного стану.

Доведено, що в системі правових засад підтримки підприємницької діяльності в Україні ключове місце належить нормам адміністративної галузі права.

Розділ 2 «Структура адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Поняття та структура адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні» висвітлено загальнотеоретичні підходи до розуміння понять «механізм» і «правовий механізм», на основі чого встановлено, що незалежно від сфери застосування правовий механізм становить сукупність урегульованих нормами чинного законодавства елементів (інструментів і засобів), які використовує держава (в особі її уповноважених органів та їх посадових осіб) задля забезпечення ефективного регулювання суспільних відносин, а також створення необхідних умов для реалізації й захисту законних прав, свобод та інтересів учасників цих правовідносин. Виокремлено характерні ознаки, які розкривають сутність категорії «правовий механізм».

Зауважено, що залежно від сфери застосування правовий механізм набуває своїх характерних особливостей. Запропоновано авторське визначення поняття адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні.

З'ясовано, що в науковій літературі відсутні комплексні підходи щодо узагальнення переліку структурних елементів адміністративно-правового механізму

підтримки підприємницької діяльності в Україні. Виокремлено такі елементи механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні: адміністративно-правові норми; нормативно-правовий акт; адміністративні правовідносини; юридичні факти; адміністративні процедури; інструменти підтримки. Надано змістовну характеристику кожному елементу.

Обґрунтовується, що саме окреслені вище елементи адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні в своїй єдності забезпечують ефективність і дієвість функціонування досліджуваного в роботі інституту. З огляду на зазначене в реаліях сьогодення надважливим завданням законодавця є створення всіх необхідних умов для функціонування цього механізму взагалі, а також кожного його окремого структурного елемента зокрема.

У підрозділі 2.2 *«Система суб'єктів забезпечення підтримки підприємницької діяльності в Україні та особливості їх правового статусу»* акцентовано увагу на тому, що підтримка підприємницької діяльності в Україні – це комплексний механізм, який реалізується низкою уповноважених на це суб'єктів. Наголошено, що за своїм правовим статусом суб'єкти підтримки підприємницької діяльності не є однорідними, адже кожен з них виконує власну, особливу роль у межах забезпечення та підтримки підприємницької діяльності в Україні.

Проаналізовано правовий статус органів державної влади загальної компетенції, що здійснюють нормативно-регулятивну та організаційну підтримку підприємництва в контексті формування загальнодержавної політики соціально-економічного розвитку. До таких суб'єктів віднесено Верховну Раду України, Президента України та Кабінет Міністрів України.

Встановлено, що система суб'єктів забезпечення підтримки підприємницької діяльності в Україні складається із: 1) місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, загальна компетенція яких поширюється на чітко обмежені адміністративно-територіальні утворення та виявляється в реалізації загальнодержавних імперативів щодо підтримки підприємництва на основі врахування місцевих потреб; 2) органів державної влади галузевої компетенції, які реалізують окремі повноваження щодо підтримки підприємців у межах своїх основних спеціально-функціональних завдань; 3) спеціально створених для підтримки підприємницької діяльності органів державної влади, діяльність яких спрямована на надання певних форм допомоги (наприклад, фінансової, організаційної тощо) всім або визначеному колу підприємців; 4) громадських об'єднань.

Узагальнено положення про те, що система суб'єктів забезпечення підтримки підприємницької діяльності в Україні характеризується таким: по-перше, становить структуру різних за обсягом компетенції органів публічної влади та громадських об'єднань; по-друге, об'єднуючим фактором для цієї структури є те, що їх дії мають сприяти виникненню нових суб'єктів підприємницької діяльності або розвитку наявних; по-третє, формами такої діяльності є надання різноманітної допомоги, що відповідає правовому статусу конкретного суб'єкта, зокрема: правової, фінансової, консультативної, організаційної, інформаційної, правозахисної тощо.

У підрозділі 2.3 *«Гарантії підтримки підприємницької діяльності в Україні»* з'ясовано, що гарантії є забезпечувальним елементом механізму підтримки

підприємницької діяльності. Гарантіями підтримки підприємницької діяльності в Україні запропоновано розуміти систему зобов'язань з боку уповноважених суб'єктів щодо реалізації засобів, що спрямовані на створення правових, соціальних, економічних, політичних умов для сталого розвитку підприємницької діяльності на засадах рівності та свободи, а також зменшення впливу на неї негативних чинників, що мають глобальний або місцевий характер.

Розкрито положення норм чинного законодавства, у яких закріплено ключові гарантії підтримки підприємницької діяльності в Україні, на основі чого останні було запропоновано поділити на дві групи з урахуванням таких критеріїв: 1) за часом реалізації – загальні та спеціальні; 2) за сферою застосування – нормативні, інституційні, фінансові, правозахисні. Надано змістову характеристику кожній з наведених груп гарантій.

У підрозділі 2.4 «Адміністративно-правові форми та методи підтримки підприємницької діяльності в Україні» наголошено на тому, що підтримка підприємницької діяльності є складним процесом, який відображається в низці форм, які реалізуються за допомогою спеціального набору інструментів, тобто методів. Зауважено, що відповідні форми та методи мають переважно адміністративно-правовий характер.

Здійснено аналіз наукових поглядів учених стосовно сутності понять «форма», «правова форма» та «адміністративно-правова форма», на підставі чого запропоновано авторський підхід щодо розуміння адміністративно-правових форм підтримки підприємницької діяльності в Україні. Наголошено, що на сьогодні в науковій літературі відсутні комплексні підходи щодо узагальнення переліку відповідних форм, з огляду на що останні запропоновано поділити на три великі групи: 1) нормативно-правові (нормотворчість, правозастосування, правореалізація, укладання адміністративних договорів, видання індивідуальних нормативних актів); 2) організаційно-управлінські (надання консультацій, прийняття управлінських рішень, взаємодія та координація спеціально уповноважених суб'єктів); 3) економічні (надання податкових пільг, видача пільгових кредитів, надання грантів тощо). Надано змістову характеристику кожній з виділених груп форм підтримки підприємницької діяльності.

Методами підтримки підприємницької діяльності в Україні запропоновано розуміти закріплені у нормах адміністративного права набір інструментів і засобів, які в процесі своєї діяльності використовують спеціально уповноважені суб'єкти з метою створення необхідних умов для підтримки суб'єктів підприємницької діяльності в Україні. До відповідних методів запропоновано віднести: метод переконання; інформаційний метод; контроль і нагляд; метод планування. Схарактеризовано наведені методи підтримки підприємницької діяльності в Україні.

Розділ 3 «Напрями вдосконалення адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід підтримки підприємницької діяльності та можливості його адаптації до українських реалій» обґрунтовано важливість і необхідність проведення комплексних теоретичних досліджень, присвячених вивченню зарубіжного досвіду підтримки підприємницької діяльності.

Констатовано, що досвід США може бути особливо корисним для України, передусім у контексті розвитку малого та середнього бізнесу, адже в нашій країні підприємництво часто стикається з бар'єрами у вигляді складного доступу до фінансування, обмежених можливостей для розвитку та нестабільної правової бази. З'ясовано, що запровадження аналогічних програм підтримки, які наявні в США, таких як гарантії щодо кредитів для малого бізнесу, надання консультацій і менторства, а також сприяння експорту товарів, могли б значно підвищити ефективність і результативність підтримки та розвитку підприємницької діяльності в країні.

Наголошено, що досвід Великої Британії в підтримці підприємницької діяльності є цінним прикладом комплексного підходу до розвитку малого й середнього бізнесу. Значна увага в цій країні приділяється доступу до фінансування, підтримці інновацій і технологій, а також наданню консультацій суб'єктам підприємницької діяльності. У реаліях сьогодення безперечним є той факт, що цей досвід може бути корисним для України, де потрібні ефективні механізми підтримки підприємництва через зменшення бюрократичних бар'єрів, полегшення доступу до кредитів і стимулювання інноваційної діяльності.

Встановлено, що загалом досвід Німеччини в підтримці підприємництва є взірцем для багатьох країн, оскільки він демонструє ефективність поєднання державної та приватної ініціативи, активної інноваційної політики й орієнтації на розвиток людського капіталу. Для України це може стати корисним прикладом того, як створити сталі умови для розвитку малого та середнього бізнесу, залучити інвестиції та стимулювати інновації. Крім того, особливий інтерес для України може становити підхід Німеччини до децентралізованої підтримки підприємництва, що базується на активній участі регіональних органів влади. Місцеві організації, такі як торгово-промислові палати, відіграють важливу роль у стимулюванні підприємницької активності в різних регіонах країни, пропонуючи фінансову підтримку, консультації та тренінги. Цей досвід може бути адаптований в Україні для підсилення підприємницької активності в регіонах і розвитку місцевої економіки.

Сформовано авторський підхід щодо можливості імплементації відповідного зарубіжного досвіду в українські реалії.

У підрозділі 3.2 *«Шляхи вдосконалення організаційних та правових засад підтримки підприємницької діяльності в Україні»* узагальнено недоліки правових засад підтримки підприємницької діяльності в Україні.

Зазначено, що розроблення Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року стало вагомим внеском у розвиток та підтримку підприємницької діяльності в Україні. Водночас вказаний вище нормативний документ не позбавлений певних недоліків: по-перше, реалізація Стратегії значною мірою залежить від зовнішніх факторів, таких як макроекономічна ситуація, геополітичні процеси й інвестиційна привабливість країни, що створює ризики для виконання Стратегії в разі зміни зовнішніх умов; по-друге, у документі не враховано регіональні особливості розвитку підприємницької діяльності. Зокрема, це стосується тих регіонів, які найбільше постраждали та продовжують страждати від ведення бойових дій; по-третє, невизначеними залишаються механізми координації дій різних державних і недержавних інституцій,

які відповідають за реалізацію Стратегії; по-четверте, вказаний стратегічний документ має недостатньо розроблені механізми залучення представників малого та середнього бізнесу до обговорення питань, присвячених підтримці та розвитку підприємницької діяльності в Україні. Надано пропозиції щодо доповнень, які необхідно внести до Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року.

Аргументовано, що окремим напрямом удосконалення правових засад підтримки підприємницької діяльності в Україні є розроблення Положення про порядок взаємодії та координації суб'єктів забезпечення підтримки суб'єктів підприємницької діяльності, яке має забезпечити комплексний підхід до організації співпраці між різними учасниками процесу підтримки бізнесу в Україні.

Виокремлено напрями покращення організаційних засад підтримки підприємницької діяльності в Україні, у межах чого запропоновано: 1) розробити систему оцінювання ефективності заходів щодо підтримки підприємницької діяльності в Україні; 2) удосконалити систему кадрового забезпечення суб'єктів, які відповідають за реалізацію заходів щодо підтримки підприємницької діяльності в Україні; 3) переглянути систему інформаційного забезпечення суб'єктів підприємницької діяльності, які потребують державної підтримки; 4) покращити систему науково-методичного забезпечення.

Обґрунтовано висновок стосовно того, що вдосконалення організаційних і правових засад підтримки підприємницької діяльності в Україні необхідно здійснювати нерозривно одне від одного, адже це дасть змогу забезпечити належну підтримку досліджуваних суб'єктів, що позитивно вплине не лише на їх діяльність, а й на загальний стан функціонування економіки держави.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає в тому, щоб з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні, на основі чого розробити науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративного законодавства, норми якого спрямовані на забезпечення функціонування та реалізацію відповідного механізму. У висновках містяться результати проведеного дослідження, які сформульовані в пропозиціях і рекомендаціях, спрямованих на досягнення поставленої мети. Зокрема, у роботі:

1. Удосконалено визначення поняття підприємницької діяльності, під яким запропоновано розуміти ініціативну, самостійну, здійснювану на власний ризик діяльність зареєстрованих у встановленому порядку суб'єктів, які на основі чинного законодавства провадять незаборонену господарську діяльність, що спрямована на отримання прибутку та реалізація якої має соціально-економічні наслідки для держави й суспільства.

Обґрунтовано, що значення підприємницької діяльності для соціально-економічного розвитку країни виявляється в таких напрямках: 1) економічному, адже

підприємництво впливає на: стимулювання конкуренції та протидію монополізму; ініціативне охоплення тих сфер нематеріального та матеріального виробництва, що залишилися поза достатнім забезпеченням з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування; оптимізацію використання природних, фінансових і трудових ресурсів; збільшення обсягу податкових надходжень до бюджетів різного рівня; 2) соціальному, що полягає у: забезпеченні гнучкого й оперативного задоволення суспільних потреб у певних товарах, роботах і послугах; збільшенні обсягу зайнятого населення, зокрема шляхом створення нових робочих місць; провадженні благодійництва та меценатства; 3) політичному, що передбачає: зниження рівня соціальної напруги; посилення ролі середнього класу в прийнятті важливих державних рішень; можливість лобіювання інтересів великих підприємств на основі спонсорування політичних рухів і партій.

2. Констатовано, що сутність підтримки підприємницької діяльності полягає в такому: по-перше, вона складається з низки правових, організаційних, фінансових, інформаційно-консультативних та інших заходів; по-друге, реалізація зазначених заходів має компетенції та повноваження суб'єктів, які їх здійснюють; по-третє, її загальною метою можна вважати забезпечення оптимального балансу між інтересами суб'єктів підприємницької діяльності та публічними інтересами соціально-економічного розвитку країни; по-четверте, завдання досліджуваної підтримки залежать від конкретної сфери підприємницької діяльності та об'єктивних умов дійсності; по-п'яте, може здійснюватися спеціально уповноваженими державними й недержавними суб'єктами, окрім власне підприємця, який отримує відповідну допомогу.

Зазначено, що зміст досліджуваної підтримки полягає в наданні різних форм допомоги суб'єктам, які мають намір або вже здійснюють підприємницьку діяльність задля створення умов її сталого розвитку як основи національної економіки. Роль підтримки з боку держави та органів місцевого самоврядування виявляється не в детальному врегулюванні всіх аспектів підприємницької діяльності, що є властивим для антидемократичних не ринкових систем, а в допомозі, сприянні в реалізації ініціативної та самостійної ризикової діяльності з мінімізацією факторів, що впливають чи можуть негативно вплинути на неї. Така підтримка має бути постійною і гнучкою до змін, які наявні в суспільному, економічному, політичному житті та впливають на умови здійснення підприємницької діяльності.

3. Встановлено, що система правових засад підтримки підприємницької діяльності в Україні представлена значною кількістю нормативно-правових актів різної юридичної сили. Так, Конституція України зобов'язує органи державної влади діяти в межах закону, спрямовує їх діяльність на утвердження та забезпечення прав і свобод громадян, що охоплює й право на провадження підприємницької діяльності. Водночас законодавчі та підзаконні акти орієнтовані як на визначення загальних аспектів здійснення підприємницької діяльності, так і на забезпечення її підтримки в різних сферах суспільного життя.

Аргументовано положення, згідно з яким, попри значну кількість нормативно-правових актів, у системі правових засад підтримки підприємницької діяльності в

Україні ключове місце належить нормам адміністративної галузі права, адже саме вони: по-перше, визначають правовий статус суб'єктів, які уповноважені надавати відповідну підтримку; по-друге, розкривають порядок взаємодії зазначених суб'єктів; по-третє, окреслюють адміністративні процедури надання досліджуваної підтримки; по-четверте, визначають види (сфери) підприємницької діяльності або обставини, за яких звернення підприємця за допомогою викликає зобов'язання спеціально уповноважених суб'єктів таку підтримку надавати; по-п'яте, визначають засади контролю за цільовим використанням такої допомоги.

4. Адміністративно-правовим механізмом підтримки підприємницької діяльності в Україні запропоновано розуміти сукупність визначених нормами адміністративного права елементів, які встановлюються державою та у своїй єдності спрямовані на створення сприятливих правових, організаційних, економічних та інших умов для здійснення підприємництва в Україні, а також її захист і розвиток.

До ключових елементів адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні віднесено: адміністративно-правові норми; нормативно-правовий акт; адміністративні правовідносини; юридичні факти; адміністративні процедури; інструменти підтримки.

5. З'ясовано, що система суб'єктів забезпечення підтримки підприємницької діяльності в Україні складається з: 1) органів державної влади загальної компетенції, що здійснюють нормативно-регулятивну й організаційну підтримку підприємництва в контексті формування загальнодержавної політики соціально-економічного розвитку; 2) місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, загальна компетенція яких поширюється на чітко обмежені адміністративно-територіальні утворення та виявляється в реалізації загальнодержавних імперативів щодо підтримки підприємництва на основі врахування місцевих потреб; 3) органи державної влади галузевої компетенції, які реалізують окремі повноваження щодо підтримки підприємців в межах своїх основних спеціально-функціональних завдань; 4) спеціально створені для підтримки підприємницької діяльності органи державної влади, правовий статус яких зосереджений на наданні певних форм допомоги (наприклад, фінансової, організаційної тощо) всім або визначеному колу підприємців; 5) громадські об'єднання спрямовані на надання підтримки насамперед їх членам – суб'єктам підприємницької діяльності, зокрема шляхом лобювання їх прав і законних інтересів у взаємовідносинах з органами державної влади й органами місцевого самоврядування.

6. Запропоновано гарантії підтримки підприємницької діяльності в Україні поділити на дві групи з урахуванням таких критеріїв: 1) за часом реалізації: загальні та спеціальні. Загальні гарантії діють упродовж чинності тих нормативно-правових актів, якими вони закріплені, і стосуються підтримки підприємницької діяльності як фактору розвитку економіки країни і є однією з важливих умов соціальної та політичної стабільності. Натомість спеціальні гарантії діють у визначений проміжок часу та покликані максимально захистити підприємницьку діяльність за особливо несприятливих умов (пандемія, бойові дії, надзвичайний стан тощо); 2) за сферою застосування гарантії запропоновано поділити на: а) нормативні, виявом яких є саме закріплення конкретних заходів підтримки, її принципів, чітких умов

отримання її підприємцями; організаційні, що полягають у забезпеченні доступної участі у визначених програмах, заходах підтримки, наявності зрозумілого процесуального алгоритму її отримання; б) інституційні, які передбачають наявність широкої системи різних за способом організації суб'єктів надання підтримки; в) фінансові, що враховують можливість отримати грошово-інструментальну допомогу щодо здійснення підприємництва за рахунок інших осіб, зокрема: держави, територіальних громад, спеціальних фондів тощо; г) правозахисні, що спрямовані на виявлення порушень прав і законних інтересів підприємців на отримання підтримки у своїй діяльності, а також їх відновлення.

7. Адміністративно-правові форми підтримки підприємницької діяльності в Україні визначено як урегульований нормами чинного законодавства зовнішній вияв практичної діяльності спеціально уповноважених суб'єктів, що спрямована на досягнення кінцевої мети – створення необхідних правових, організаційно-управлінських, економічних та інших умов для функціонування та подальшого розвитку підприємництва в українській державі. Зазначені форми запропоновано поділити на три великі групи: 1) нормативно-правові (нормотворчість, правозастосування, правореалізація, укладання адміністративних договорів, видання індивідуальних нормативних актів); 2) організаційно-управлінські (надання консультацій; прийняття управлінських рішень, взаємодія та координація спеціально уповноважених суб'єктів); 3) економічні (надання податкових пільг, видача пільгових кредитів, надання грантів тощо).

Реалізація вказаних форм передбачає необхідність використання спеціального набору адміністративно-правових методів. Останніми запропоновано розуміти визначений нормами адміністративної галузі права набір інструментів і засобів, які в процесі своєї діяльності використовують спеціально уповноважені суб'єкти з метою створення необхідних умов для підтримки суб'єктів підприємницької діяльності в Україні. До вказаних методів віднесено: метод переконання; інформаційний метод; контроль і нагляд; метод планування.

8. Зауважено, що на сьогодні сформувалися досить ефективні підходи до забезпечення ефективного функціонування та підтримки суб'єктів підприємницької діяльності. Виокремлено такі позитивні аспекти, які може використати український законодавець: по-перше, багато країн успішно впровадили онлайн реєстрацію підприємств, скоротили кількість необхідних документів, зменшили терміни реєстрації та отримання дозволів на ведення певних видів господарської діяльності; по-друге, у переважній більшості держав підтримка підприємництва реалізується низкою суб'єктів, які можуть бути як державними, так і недержавними; по-третє, державні програми пільгового кредитування, гранти, венчурні фонди, гарантії за кредитами – це лише деякі з інструментів фінансової підтримки підприємців; по-четверте, цікавим є підхід Німеччини, який передбачає децентралізацію системи підтримки бізнесу, що реалізується в межах окремих регіонів, що дає змогу територіальним органам державної влади самостійно визначати засоби для розвитку підприємництва, а також задовольнити потреби конкретного регіону; по-п'яте, активне створення бізнес-інкубаторів, які надають підприємцям офісні приміщення, доступ до мережі контактів, менторство та інші ресурси; по-шосте, необхідним є

застосування німецького досвіду щодо підтримки інноваційних підприємств через програми фінансування досліджень і розробок, що особливо актуально для стартапів у сфері високих технологій.

9. Встановлено, що з метою вдосконалення правових засад підтримки підприємницької діяльності в Україні необхідно: по-перше, переглянути Стратегію відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року, яка має бути розширена такими положеннями: а) законодавець має більш змістовно опрацювати напрями розвитку системи підтримки суб'єктів підприємницької діяльності, які вже провадять свою діяльність; б) мають бути враховані особливості безпекових умов кожного окремого регіону, на основі чого в Стратегії має бути виділена окрема ціль: «Підтримка підприємницької діяльності в регіонах, які постраждали від ведення бойових дій»; в) варто розробити механізми взаємодії та координації між суб'єктами, які відповідають за забезпечення та підтримку підприємницької діяльності в Україні; г) доцільно створити систему залучення громадськості до розв'язання проблемних питань, пов'язаних з підтримкою та розвитком підприємницької діяльності; по-друге, розробити й запровадити: а) загальнодержавні програми підтримки бізнесу, які будуть діяти на постійній основі, тобто без прив'язки до регіональних чи безпекових особливостей розвитку держави; б) програми регіонального розвитку та підтримки суб'єктів підприємницької діяльності; в) програми підтримки суб'єктів підприємницької діяльності в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення; по-третє, розробити і прийняти Положення про порядок взаємодії та координації суб'єктів забезпечення підтримки суб'єктів підприємницької діяльності, яке має забезпечити комплексний підхід до організації співпраці між різними учасниками процесу підтримки бізнесу в Україні.

З метою покращення організаційних засад підтримки підприємницької діяльності в Україні запропоновано: 1) розробити систему оцінювання ефективності заходів щодо підтримки підприємницької діяльності в Україні; 2) удосконалити систему кадрового забезпечення суб'єктів, які відповідають за реалізацію заходів щодо підтримки підприємницької діяльності в Україні; 3) переглянути систему інформаційного забезпечення суб'єктів підприємницької діяльності, які потребують державної підтримки; 4) покращити систему науково-методичного забезпечення підтримки підприємницької діяльності в Україні.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Сериков С. С. До проблеми визначення поняття та структурних елементів адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні. *Юридична наука*. 2019. № 8. Т. 2. С. 167–171.
2. Сериков С. С. Сутність та значення підприємницької діяльності для соціально-економічного розвитку країни. *KELM*. 2022. № 7(51). Р. 363–367.
3. Serykov S. The role and importance of entrepreneurship support in modern conditions. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2023. № 8. Р. 134–137.

4. Сериков С. С. До характеристики системи правових засад підтримки підприємницької діяльності в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. Вип. 3. С. 151–155.

5. Сериков С. С. Поняття та класифікація гарантій підтримки підприємницької діяльності в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 4. С. 187–192.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Сериков С. С. Поняття та значення нормотворчості як адміністративно-правової форми підтримки підприємницької діяльності в Україні. *Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 12–13 серп. 2020 р.). Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2020. С. 132–134.

7. Сериков С. С. Норма права як важливий елемент адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні. *Науково-практичні засади розвитку наукової думки на сучасному етапі державотворення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 22–23 верес. 2021 р.). Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2021. С. 222–224.

8. Сериков С. С. Досвід Сполучених Штатів Америки щодо підтримки підприємницької діяльності. *Проблемні питання юридичної науки в контексті реформування правової системи України*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 19–20 жовт. 2022 р.). Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2022. С. 141–143.

АНОТАЦІЯ

Сериков С. С. Адміністративно-правовий механізм підтримки підприємницької діяльності в Україні. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису*.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2024.

Дисертаційне дослідження присвячено з'ясуванню сутності, змісту й особливостей адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні, а також розробленню пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення адміністративного законодавства, норми якого спрямовані на забезпечення функціонування та реалізацію відповідного механізму.

Визначено поняття та розкрито значення підприємницької діяльності для соціально-економічного розвитку країни. З'ясовано сутність і роль підтримки підприємницької діяльності в сучасних умовах. Схарактеризовано правові засади підтримки підприємницької діяльності в Україні та встановлено місце серед них норм адміністративної галузі права. Визначено поняття та розкрито структуру адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні. Окреслено систему суб'єктів забезпечення підтримки підприємницької діяльності в Україні та розкрито особливості їх правового статусу. Виділено гарантії підтримки підприємницької діяльності в Україні. Встановлено адміністративно-правові форми та

методи підтримки підприємницької діяльності в Україні. Узагальнено зарубіжний досвід підтримки підприємницької діяльності й опрацьовано можливості його адаптації до українських реалій. З'ясовано шляхи вдосконалення організаційних і правових засад підтримки підприємницької діяльності в Україні.

Ключові слова: підприємницька діяльність, підтримка, соціально-економічний розвиток, правові засади, адміністративні норми, адміністративне право, структура, адміністративно-правовий механізм, суб'єкт, гарантії, адміністративно-правові форми, методи, зарубіжний досвід, удосконалення, організаційні засади, правові засади, адміністративне законодавство.

SUMMARY

Serykov S. S. Administrative and legal mechanism for supporting entrepreneurial activity in Ukraine. – *Qualifying scientific work on manuscript rights.*

Dissertation for obtaining the scientific degree of candidate of legal sciences on the specialty 12.00.07 «Administrative law and process; financial law; information law». – Scientific Institute of Public Law, Kyiv, 2024.

The dissertation study is dedicated to clarifying the essence, content and features of the administrative-legal mechanism for supporting entrepreneurial activity in Ukraine, as well as the development of proposals and recommendations aimed at improving administrative legislation, the norms of which are aimed at ensuring the functioning and implementation of the corresponding mechanism.

The concept is defined and the importance of entrepreneurial activity for the socio-economic development of the country is revealed. The essence and role of supporting entrepreneurial activity in modern conditions is clarified. A description of the legal foundations of business support in Ukraine is provided, and the place among them of the norms of the administrative branch of law is established. The concept is defined and the structure of the administrative and legal mechanism for supporting entrepreneurial activities in Ukraine is revealed. The system of entities providing support for entrepreneurial activities in Ukraine is outlined and the specifics of their legal status are disclosed. Guarantees of support for entrepreneurial activities in Ukraine are highlighted. Administrative and legal forms and methods of supporting entrepreneurial activity in Ukraine are established. The foreign experience of business support is summarized and the possibilities of its adaptation to Ukrainian realities are worked out. Ways to improve the organizational and legal foundations of business support in Ukraine are being clarified.

Keywords: entrepreneurial activity, support, socio-economic development, legal principles, administrative norms, administrative law, structure, administrative-legal mechanism, subject, guarantees, administrative-legal forms, methods, foreign experience, improvement, organizational principles, legal principles, administrative legislation.